

Bilişsel ??levlerin Değerlendirilmesi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bilişsel ??levlerin Değerlendirilmesi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17925>

Özet

Bilişsel İlevlerin Değerlendirilmesi Ölçeği (BİDÖ), bireylerin çeşitli bilişsel ilevlerini standart bir biçimde ölçmek için tasarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu akademik giriş, Ezgi Akın Yavuz ve Rukiye Zembat tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen ölçeğin Türkçe uyarlama ve psikometrik özelliklerinin incelendiği çalışmaya dayanmaktadır. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türk kültürü ve dili bağlamında geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilirliğini göstermeyi amaçlamıştır.

Uyarlama çalışması, **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**'nde yayımlanmış olup, ölçeğin yapısal bütünlüğünü ve iç tutarlılığını doğrulamıştır. Orijinal ölçeğin hangi popülasyon için geliştirildiği bilgisi sınırlı olmakla birlikte, Türkçe uyarlama, alanında çalışılan araştırmacılara bilişsel değerlendirme süreçlerinde kullanılabilecek geçerli bir alternatif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel ilevler, psikometrik araç, ölçek uyarlaması, geçerlik, güvenirlilik, Türkçe ölçek, bilişsel değerlendirme.

Yazarlar

Ezgi Akın Yavuz, Rukiye Zembat

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin **dikkat**, **hafıza**, **yürütücü ilevler** ve **problem çözme** gibi temel bilişsel alanlardaki performans düzeylerini nicel olarak saptamaktır. Bu değerlendirme, akademik başarı, klinik tanı veya gelişimsel izleme gibi çeşitli bağlamlarda kritik öneme sahiptir.

Uyarlama çalışmasının birincil amacı ise, uluslararası alanda kabul görmüş olan bu bilişsel değerlendirme aracının, dil ve kültürel etki olarak Türk örnekleminde de uygulanabilirliğini sağlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki araştırmacılar ve klinisyenler, uluslararası çalışmalarla karşılaştırılabilir, standart bir ölçüm aracı edinmişlerdir.

Yapı

Bilişsel İlevlerin Değerlendirilmesi Ölçeği, ölçmekte olduğu temel psikolojik yapı olan **bilişsel ilevler** üzerine odaklanmaktadır. Biliş, dünyayı anlama ve yorumlama süreçlerini içeren zihinsel yetenekler bütünüdür. Ölçek, genellikle çok boyutlu bir yapıya sahip olup, bireyin günlük yaşamdaki bilişsel taleplere nasıl yanıt verdiğini değerlendirir.

Ölçeğin maddeleri, bilişin farklı alt bileşenlerini hedef alarak, kullanıcıya bireyin güçlü ve zayıf bilişsel alanları hakkında detaylı bir profil çizme imkanı sunar. Bu yapı, genellikle nöropsikolojik değerlendirme teorileri temel alınarak oluşturulmuştur.

Geçerlik

Uyarlama çalışmasında geçerlik analizleri, ölçeğin amaçlanan bilişsel yapıya doğru bir şekilde ölçtü-ünü kanıtlamak amacıyla detaylı olarak incelenmiştir. Çalışmanın temel odağı, **yapı geçerli** ve **içerik geçerli**dir. İçerik geçerli için uzman görüşlerine başvurulmuş, yapı geçerli için ise istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Yapı geçerliliğini test etmek amacıyla, ölçeğin orijinal formundaki faktör yapısının Türkçe versiyonunda da korunup korunmadığı araştırılmıştır. Bu analizler, ölçeğin teorik temelleriyle tutarlı bir ölçüm sağladığını göstermiştir. Ancak, spesifik geçerlik katsayıları (örneğin, korelasyon değerleri) için orijinal makaleye başvurulması gerekmektedir.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçeğin ölçtü-ü bilişsel istevlerde tutarlı ve kararlı sonuçlar verme kapasitesini ifade eder. Akın Yavuz ve Zembat (2017) tarafından yürütülen çalışmada, güvenilirliği tespit etmek amacıyla öncelikle **iç tutarlılık katsayısı** (Cronbach Alfa) hesaplanmıştır. Yüksek iç tutarlılık değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıya ölçme konusunda homojen olduğunu gösterir.

Ek olarak, ölçeğin zaman içinde kararlılığını ölçmek için **test-tekrar test güvenilirliği** de incelenmiştir. Bu çalışmalar, Bilişsel İstevlerin Değerlendirilmesi Ölçeği'nin Türkçe formunun güvenilir bir ölçme aracı olduğunu bilimsel olarak ortaya koymuştur.

Faktör Analizi

Bilişsel İstevlerin Değerlendirilmesi Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasında, ölçeğin alt boyutları ve yapısal bütünlüğünü incelemek üzere **faktör analizi** yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin çok boyutlu yapısının Türk örneğinde de geçerli olup olmadığını araştırmayı amaçlamıştır.

Analiz sonuçları, genellikle orijinal ölçeğin teorik yapısını destekleyen faktörlerin ortaya çıktığını göstermiştir. Bu, ölçeğin farklı bilişsel istevleri ayrı edebilme yeteneğinin korunduğu anlamına gelmektedir. Faktör yükleri ve varyans açıklama oranları gibi detaylı istatistikler için araştırmacıların 2017 tarihli makaleye başvurularını önerilir.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Derecelendirme (Kaynakta belirtilmemiştir, ancak psikometrik ölçekler genellikle Likert tipi veya benzeri bir derecelendirme kullanır.)

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama dili), Orijinal Dil (Bilinmiyor)

Popülasyon Grubu: Belirtilmemiştir (Genellikle klinik veya eğitim popülasyonu)

Yaş Grubu: Belirtilmemiştir

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması için örneklem detayları için makaleye başvurulmalıdır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim dayalı veya gözlemci değerlendirmesi (Ölçeğin orijinal yapısına bağlı olarak değişir).

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Akın Yavuz, Zembat, Trakya Üniversitesi, bilişsel değerlendirme, ölçek, adaptasyon.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değil.

Kurum E-posta Adresleri: ezgiaksin@trakya.edu.tr (Ezgi Akın Yavuz için)

Yazma Adresi: Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Makale yayına göre)

İzinler, Ücret ve Test Yayıncılığı

Test Yayıncılığı: 2017 (Türkçe Uyarlama Yayın Yılı)

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanım izinleri ve olası ücretlendirme bilgileri kaynakta belirtilmemiştir. Kullanım için sorumlu yazar Ezgi Akın Yavuz ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

Akın Yavuz, E , Zembat, R . (2017). Bilişsel ??levlerin Değerlendirilmesi Ölçeği Türkçe Uyarlaması ve geçerlik-güvenirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2),

475-503. Doi: 10.24315/Trkefd.305449

Makalenin çevrimiçi bağlantısı: dergipark.gov.tr

Bilişsel ??levlerin Değerlendirilmesi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için Akın Yavuz ve Zembat (2017) tarafından yayımlanan orijinal makaleye başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM